

KAMMARRÄTTEN
I SUNDSVALL

DOM

Sid 1 (4)

310

2001-07-03

Avdelning 4
Mål nr 2456-2000

Meddelad i
Sundsvall

KLAGANDE

Oskar Nilsson
Trattgränd 42
906 25 Umeå
Ställföreträdare: Helene och Per Ola Nilsson
samma adress
Ombud: advokaten Anita Olofsson
Box 45, 901 02 Umeå

940920-6050

MOTPART

Västerbottens läns allmänna försäkringskassa
901 75 Umeå

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Länsrättens i Västerbottens län dom den 20 juni 2000 i mål nr 1239-99
(bilaga A)

SAKEN

Ersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning, LASS

YRKANDEN M.M.

I kammarrätten fullföljer Oskar Nilsson sin talan genom sina ställföreträdare, som i huvudsak anför följande. Oskar kommunicerar med hjälp av hela sin kropp. Han ögonpekar, stöter fram ljud och visar med kroppsrörelse vad han vill/inte vill och tycker och tänker. Det kräves dagliga kontakter och god kännedom om honom för att kunna förstå vad han vill förmedla till omgivningen. Oskars spasticitet gör att hans armar och ben arbetar hela tiden och den som hjälper honom måste ha goda kunskaper om honom för att kunna förutse vad som kan hända i olika situationer. Hans hjärnskada medför även förändringar i kroppen, t.ex. kontrakturer, felställningar på armar, ben, fötter och rygg på grund av spända och spastiska muskler kontra slappa muskler.

Postadress
Box 714
851 21 Sundsvall

Besöksadress
Trädgårdsgatan 4

Telefon
060-18 66 00 vx

Telefax
060-18 66 52

Oskar har svårt att föra maten bakåt i munnen. Den som matar honom sitter på hans högra sida och håller fast hans högra arm, som annars svingar hela tiden och slår bort skeden med mat. Ibland måste man även hålla hans huvud som faller åt sidan. Dryck är ännu svårare att svälja eftersom det är svårare att få kontroll över flytande vätska i munnen. Ibland kommer vätskan för fort och hamnar i fel strupe eller rinner ur munnen nedför hakan. Oskar äter frukost, lunch, mellanmål, middag och kvällsmål varje dag och varje måltid utom kvällsmålet tar cirka en timme. Om Oskar är sjuk eller mataren är ny tar det ännu längre tid. Det är viktigt att Oskar har få personer kring sig som känner till allt och följer hans utveckling. - Förskolan har visat stor brist på flexibilitet och det går inte att påverka anställning eller uppsägning av personal. Oskar vistas mer än 40 timmar i veckan på dagis och hans heltidsanställda resursperson på förskolan räcker inte till för honom hela tiden under hans vistelse där. Förskolan är ingen bra hjälp eftersom det är viktigt att personer som jobbar med Oskar känner till hans funktionshinder, medicinska diagnos, kommunikation, motoriska träning, omvårdnad, hjälpmedlens funktion och har all den kännedom som behövs för att han skall kunna utvecklas. Avlösarservice och hemtjänst är inte heller någon bra lösning, eftersom få personer som utför sådana tjänster stannar hos familjen. Korttidshem har stor personalomsättning och går inte att använda när Oskar är sjuk eller bortrest. När det gäller föräldraansvar är det inte möjligt att jämföra ett barn som Oskar med ett friskt barn.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet och anför i huvudsak följande. Försäkringskassan bedömer att det vid tidpunkten för försäkringskassans beslut inte förelåg rätt till assistansersättning. Oskars omvårdnadsbehov på daghem bedöms vara tillgodosett genom huvudmannen. Huvudmannen har även bedömt att Oskars behov tillgodoses med den resursperson som är anställd. Några särskilda skäl att frångå huvudregeln, att det är huvudmannens ansvar att tillgodose barnets behov, bedöms ej föreligga.

DOMSKÄL

Som länsrätten anfört lämnas inte enligt 4 § första stycket LASS assistansersättning bl.a. för den tid då den funktionshindrade vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Av 4 § andra stycket LASS framgår emellertid att assistansersättning kan lämnas även för tid då den funktionshindrade deltar i sådan verksamhet, om det finns särskilda skäl till det.

Av de av länsrätten redovisade förarbetena till paragrafen framgår att särskilda skäl kan föreligga när den enskildes funktionshinder skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än sin personliga eller sina personliga assistenter eller när det med hänsyn till den funktionshindrade personens hälsotillstånd är viktigt att den personliga assistenten finns till hands. Det kan också finnas situationer där funktionshindret i sig gör det särskilt angeläget att den enskilde har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig. Särskilda skäl kan också föreligga om funktionshindret är sådant eller kombinationen av funktionshinder är sådan att den funktionshindrade behöver tillgång till någon person med ingående kunskap om den funktionshindrade och dennes tillstånd.

Av utredningen i målet framgår att Oskar har cerebral pares (CP), vilket medför ett mycket gravt funktionshinder, försenad mental utveckling och epilepsi. Han är således flerhandikappad och behöver omfattande hjälp med sina grundläggande behov. Av vad Oskars ställföreträdare obesträtt anfört i kammarrätten framgår att hans behov inte kan anses tillgodosett genom föräldraansvar, barnomsorg, avlösarservice och vistelse på korttidshem. Med hänsyn härtill samt till arten och omfattningen av Oskars funktionshinder och hjälpbehov anser kammarrätten att särskilda skäl enligt 4 § andra stycket LASS föreligger. Oskar är således berättigad till assistansersättning. Överklagandet skall därmed bifallas.

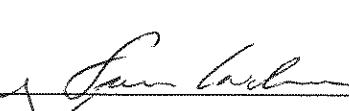

Mål nr 2456-2000

DOMSLUT

Kammarrätten upphäver underinstansernas avgöranden och förklarar att Oskar Nilsson är berättigad till sökt assistansersättning.

Kammarrätten överlämnar handlingarna i målet till försäkringskassan för vidare handläggning.

Hur man överklagar, se bilaga B (formulär 4).

		
Ulf G. Berg	Sven Carlsson referent	Gertrud Forkman

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Kerstin Marmont och Johan Öhrnell.

LÄNSRÄTTEN I
VÄSTERBOTTENS LÄN
Rotel 1
Notarie Christina Röckner

DOM
2000-06-20
Meddelad i
Umeå

Mål nr 1239-99

KLAGANDE

Oskar Nilsson, 940920-6050
Trattgränd 42
906 25 UMEÅ

Ställföreträdare:

Helene Nilsson
Per Ola Nilsson
Trattgränd 42
906 25 UMEÅ

Ombud:

Advokaten Anita Olofsson
Hallströms Adv.byrå i Umeå AB
Box 45
901 02 UMEÅ

MOTPART

Västerbottens läns allmänna försäkringskassa
901 75 UMEÅ

ÖVERKLAGAT BESLUT

Västerbottens läns allmänna försäkringskassa
Beslut 1999-05-27
Diarienummer 2400-219/99

SAKEN

Assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning - LASS

Oskar Nilsson, som är född 1994, har en hjärnskada efter en svår förlossning. Skadan har medfört ett mycket gravt fysiskt funktionshinder, försenad mental utveckling och epilepsi.

Försäkringskassan beslutade den 27 maj 1999 att avslå Helene Nilssons ansökan om assistansersättning avseende personlig assistans för sonen Oskar. Som skäl för beslutet angav kassan följande. Oskar tillhör den personkrets som omfattas av lagen

(1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Oskars behov av hjälp med de grundläggande behoven bedöms kunna tillgodoses genom ordinarie föräldraansvar, vårdbidrag, barnomsorg och annat samhällsstöd. Under tid då Oskar deltar i barnomsorgsverksamhet bedöms hans behov kunna tillgodoses inom ordinarie verksamhet.

Helene Nilsson yrkar i länsrätten att sonen Oskar skall beviljas assistansersättning.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet.

DOMSKÄL

Enligt 3 § LASS har den som omfattas av 1 § LSS rätt att få assistansersättning enligt LASS om han eller hon har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan. Personlig assistans har i LASS samma betydelse som i 9 a § LSS. Enligt sistnämnda lagrum avses med personlig assistans personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Enligt samma lagrum har den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov även rätt till sådan insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Vad gäller personlig assistans till barn uttalas i förarbetena till LSS (prop. 1992/93:159 s. 65 f) bl.a. följande. Vårdnadshavare till barn med funktionshinder har, liksom andra vårdnadshavare, ansvar enligt föräldrabalken för barnets personliga förhållanden och skall se till att barnets behov blir tillgodosedda. Vårdnadshavaren skall också svara för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. - Barn med funktionshinder har ofta särskilda behov av stöd i barnomsorg, skola och under fritid. Om barnets behov av särskilt stöd i t.ex. förskola inte tillgodoses inom ramen

för den ordinarie verksamheten, bör det vara huvudmannens uppgift att se till att resurser tillförs verksamheten med hänsyn till barnets behov. Behov av avlösning för föräldrar bör kunna erhållas i form av avlösarservice och korttidsvistelse. - Det finns emellertid en grupp barn som är mycket vårdkrävande och för vilka föräldraansvaret i kombination med bl.a. barnomsorg, skola och avlösarservice inte räcker till. Personlig assistans kan vara av grundläggande betydelse för barn som har omfattande vårdbehov under hela dygnet eller en stor del av dygnet och som har flera funktionshinder samtidigt. Sådana funktionshinder kan vara någon eller flera kombinationer av t.ex. rörelsehinder, utvecklingsstörning, synskada, hörselskada, epilepsi, andningsproblem, hjärtsjukdom eller extrem infektionskänslighet.

Enligt 4 § första stycket LASS lämnas inte assistansersättning bl.a. för tid då den funktionshindrade vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS. Av 4 § andra stycket LASS framgår att om särskilda skäl föreligger kan assistansersättning lämnas även för tid då den funktionshindrade deltar i nämnda verksamheter.

Av förarbetena (prop. 1995/96:146 s. 15, bet. 1995/96:SoU15 s. 15) till ändring i 4 § LASS framgår följande. Särskilda skäl kan ex.v. föreligga när den enskildes funktionshinder skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än sin eller sina personliga assistenter eller när det med hänsyn till den funktionshindrade personens hälsotillstånd är viktigt att den personliga assistenten finns till hands. Det kan också finnas situationer där funktionshindret gör det särskilt angeläget att den enskilde har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig. Särskilda skäl kan också föreligga om funktionshindret är sådant eller kombinationen av funktionshinder är sådan att den funktionshindrade behöver tillgång till någon person med ingående kunskap om den funktionshindrade och dennes hälsotillstånd.

Av försäkringskassans utredning framgår följande. Oskar har cerebral pares (CP), vilket medfört ett mycket gravt funktionshinder, försenad mental utveckling och epilepsi. Han är således multihandikappad. Dagtid och del av natt är han helt beroende av hjälp med de grundläggande behoven. I vissa avseenden befinner han

sig på en utvecklingsnivå motsvarande två-fem månaders ålder. Han har inte något eget förflyttningssätt och han kan inte sitta. Han har inte något språk utan gör sig förstådd med ögonpekning och kroppsspråk. I regel förstås han av sin mor men för övriga kan det vara svårt att helt tolka vad han vill. Oskar har problem med att svälja och han matas med mosad eller mixad mat. Matningen tar nästan en timme och kräver en viss teknik. Han medicineras för sin epilepsi och är besvärsfri förutom vid infektioner. - Oskar hade från broderns födelse sommaren 1996 och fram till broderns daghemsstart 1998 personlig assistent i hemmet. - Oskar vistas på daghem där han har en egen resursassistent. Familjen är beviljad avlösarservice med 35 timmar i månaden och en helg i månaden har Oskar plats på korttidshem. - Oskars mor Helene Nilsson uppbär tre fjärdedels vårdbidrag för vård av Oskar.

Helene Nilsson anför. Oskar behöver hjälp med samtliga grundläggande behov samt övriga aktiviteter som hör hans ålder till. Han kan inte lämnas ensam någon tid på dygnet eftersom han inte kan byta kroppsställning, äta, kommunicera eller gå på toaletten själv. Det sammantagna behovet av personlig assistans uppgår enligt föräldrarnas beräkning till 118 timmar per vecka. Med avräkning av normalt föräldraansvar om cirka 15-20 timmar per vecka återstår ett behov av cirka 103 timmar per vecka för att Oskar skall kunna leva ett så normalt liv som möjligt i sin nuvarande situation. Försäkringskassan har bedömt att Oskars behov kan tillgodoses genom ordinarie föräldraansvar, vårdbidrag, barnomsorg och annat samhällsstöd. - Oskar har under hösten 1998 och våren 1999 visat sig vara infektionsbenägen. Detta har inneburit att avlösarservice och korttidshem inte kunnat utnyttjas. - Vidare har kassan bedömt att då Oskar deltar i barnomsorgsverksamhet tillgodoses hans behov inom densamma. Han har resursassistent på daghemmet under den tid han vistas där, kl. 7.30 - 15.30. Resursassistenten ersätter den personal som normalt skall finnas på daghemmet och som skall verka för att Oskar tillgodogör sig verksamheten. Så har inte intentionerna varit vid skapandet av lagen. I förarbetena betonas gång på gång att kontinuiteten och tryggheten i det personliga stödet inte får urholkas. Oskar har ett uttalat behov av att ha samma personliga assistent såväl då han vistas i hemmet som då han vistas i barnomsorg och är på olika behandlingar/utredningar. Framför allt behöver han en och samma person om

miljön blir skiftande och orolig. Vid orosmoment tenderar han att få kramper, bli nervös, bli orolig, äta och dricka sämre m.m. För tid då den funktionshindrade deltar i bl.a. barnomsorg lämnas assistansersättning endast om det finns särskilda skäl. I förarbetena ges exempel på när särskilda skäl föreligger. Oskar uppfyller dessa krav. Hans funktionshinder skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än sin personlige assistent. Det är i hög grad viktigt för hans hälsotillstånd att personlig assistent finns till hands. Funktionshindret är i allra högsta grad sådant att Oskar behöver tillgång till någon person med ingående kunskap om honom och hans hälsotillstånd. Det är också särskilt angeläget att han har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig. - Av en skrivelse från enhetschefen vid förskolan Måttet framgår att huvudmannen inte har de resurser som krävs med hänsyn till Oskars behov av hjälp. Oskar bollas mellan två börsar, kommunens och statens, och ingen annan än Oskar förlorar på det.

Helene Nilsson åberopar ett utlåtande från Maggie Wendelius, biträdande överläkare vid Kolbäckens habilitering, som den 14 juli 1999 uppger följande. Oskar har en asfyxisk hjärnskada som har inneburit ett CP-syndrom och epilepsi. Vad gäller hans rörelsehinder kan han förflytta sig med gästol men han har ingen medveten förflyttning. Han kan ligga på golvet och sparka med benen och snurra runt i cirklar och han kan vända från rygg till mage. Vad gäller det finmotoriska kan han gripa med höger hand, t.ex. om en sked. Man måste sedan hjälpa honom att föra skeden till munnen. Han är intresserad av att hjälpa till i matsituationen, men när han blir intresserad ökar spasticiteten och det blir svårare att hjälpa honom. Vad gäller kommunikation ögonpekar Oskar, han ger ljud ifrån sig och han har tydliga nej- och jaljud. För hans kommunikation behövs en person som känner honom väl och kan tolka honom. - Sammanfattningsvis har Oskar ett svårt funktionshinder, ett svårt rörelsehinder, ett begåvningshandikapp och ett kommunikationshinder. För att få sina grundläggande behov tillgodosedda behöver han stöd av ett fåtal nära personer som känner honom väl och kan tolka hans uttryck. Oskar är intresserad av att vara delaktig med omgivningen. Det är viktigt att ta tillvara på detta intresse. Risken är annars att Oskar påverkas psykiskt och utvecklingsmässigt.

Helene Nilsson åberopar vidare ett yttrande från Ewa Lidgren, enhetschef vid förskolan Måttet, som den 7 februari 2000 uppger följande. Från den 18 februari 1999 är Oskar på en avdelning för fyra-femåringar. Denna avdelning har betydligt lägre personaltätet än Oskars tidigare avdelning. 19 barn är inskrivna på avdelningen. Grundbemanning är 2,75 tjänster samt 1,0 resurs för Oskar och 0,5 resurs för ett annat barn. Oskar vistas cirka åtta och en halv timme per dag på förskolan. Eftersom resurspersonen även har planeringstid räcker resursen inte fullt ut för Oskars vistelsetid på förskolan. När all personal finns på plats tillgodoses Oskars behov under större delen av hans vistelsetid på förskolan. Vid frånvaro av huvudansvarig resurs tillgodoses Oskars behov till viss del. Någon av avdelningens personal måste då gå in för Oskar. Det är dock svårt för övrig personal att t.ex. få i Oskar tillräckligt med dryck. Vid ett par tillfällen har föräldrarna varit hemma med Oskar när resursen varit borta. På grund av ansträngd budget och att det är svårt att få tag på vikarier får Oskar precis som alla andra barn minskad uppmärksamhet m.m. när personal är frånvarande. Detta gäller även när andra än hans resursperson är frånvarande eftersom resursen då måste hjälpa till med de andra barnen.

Försäkringskassan anför. Oskar är beroende av hjälp med de grundläggande behoven dagtid. Han sover bra på nätterna när han är frisk och han sover då mellan kl. 20.00 - 06.00. Oskar vistas heltid på daghem där han har en särskild resurs. Familjen är beviljad avlösarservice och avlastning i form av vistelse på korttidshem för Oskar. Familjen har rätt att nyttja kontaktdagar då Oskar tillhör personkretsen för LSS. Oskars mor är beviljad tre fjärdedels vårdbidrag. Kassen bedömer att Oskars behov av hjälp med de grundläggande behoven tillgodoses genom ordinarie föräldraansvar, vårdbidrag, barnomsorg och annat samhällsstöd. - Enligt 4 § LASS lämnas assistansersättning för tid då den funktionshindrade deltar i barnomsorg endast om det finns särskilda skäl. I socialutskottets betänkande (1995/96:SoU 15) framkommer att funktionshindrade barns behov av särskilt stöd i barnomsorg i princip bör tillgodoses inom ramen för den kommunala verksamheten. Det bör vara huvudmannens uppgift att se till att de resurser som krävs med hänsyn till den funktionshindrades behov tillförs verksamheten t.ex. genom höjd personaltätet, specialpedagogiskt stöd eller elevassistans. Huvudregeln bör inte frångås.

Huvudmannen har även bedömt att Oskars behov tillgodoses med den resursperson som är anställd. - Att Oskar nu vistas på ett daghem med lägre personaltäthet än tidigare föranleder ingen annan bedömning. Kassen vidhåller att det bör vara huvudmannens uppgift att tillföra verksamheten de resurser som krävs.

Länsrättens bedömning

I målet är ostridigt att Oskar har sådana funktionshinder som medför att han har ett stort behov av hjälp med sina grundläggande behov och att han omfattas av 1 § LSS. Av 3 § LASS följer därmed att han har rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning förutsatt att han har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

Oskar vistas på daghem cirka 42,5 timmar i veckan. Av 4 § LASS följer att det normala är att under tid då funktionshindrat barn deltar i barnomsorgsverksamhet skall han anses få sina grundläggande behov tillgodosedda inom den verksamheten. Av förarbeten framgår att det bör vara en uppgift för huvudmannen för barnomsorgen, dvs. kommunen, att se till att de resurser som behövs med hänsyn till den funktionshindrades behov tillförs verksamheten. Endast om det finns särskilda skäl lämnas assistansersättning för tid i barnomsorg. Vad som i förevarande mål framkommit om Oskars funktionshinder kan enligt länsrättens mening inte anses ge stöd för att hans funktionshinder är sådana att hans behov inte kan tillgodoses inom ramen för barnomsorgsverksamhet med resursperson för honom. Han kommunicerar genom att ögonpeka och har tydliga nej- och ja ljud och har således ett sätt att kommunicera varför det inte synes föreligga kommunikationsproblem av den art som skulle kunna utgöra särskilda skäl för att lämna assistansersättning även för tid då han vistas inom barnomsorg.

När det gäller prövningen av personlig assistans till barn skall beaktas det ansvar som åligger föräldrarna enligt föräldrabalken. Vid bedömningen av omfattningen av detta ansvar skall endast det hjälpbehov som är normalt för ett barn i den aktuella

åldern beaktas, jfr RÅ 1997 ref 23 I. Vidare skall eventuellt vårdbidrag inte beaktas vid prövningen av personlig assistans till barn, jfr RÅ 1997 ref 23 I.

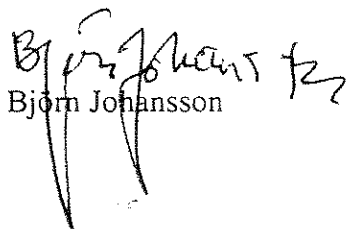
Av utredningen i målet framgår att Oskar har ett mycket stort behov av hjälp med sin grundläggande behov. Det måste emellertid beaktas att även ett friskt barn i Oskars ålder har ett stort hjälpbehov. Enligt länsrättens mening måste Oskars behov av hjälp med de grundläggande behoven anses vara tillgodosedda genom föräldraansvaret samt barnomsorg, avlösarservice och vistelse på korttidshem (jfr prop. 1992/93:159, s. 66).

På grund av vad som anförts ovan kan överklagandet inte bifallas.

DOMSLUT

Länsrätten avslår överklagandet.

· HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 3104/1c)

Björn Johansson